

Уксаажыдылга ажылынче кичээнгейни күштөлдирер

Эт, сүт болгаш дук бүдүрерин көмүрлөрү кемчелерге чутула чери малдын уксаажы экижирлерин ажылы шын организастары улуу-биле ээлеп турар. Индиги турбузе, Улуг-Хем районун ажы-агыйларында малдын уксаажы экижирлер дугайында ажылче кичээнгей салдырмай, ол ажыл ыракта четпес организастарыны турарын чутта-лар апар.

Оң каразы-биле ук районга ук-саажы болгаш хайнак малдарын баш саны көчүрүп өстүрүп турар. Хойуну чиге-нарны дүктүг уксаажы болгаш старын хайнактары бүгү хойларын 25 хуузу, мыйыстыгы бола малдын симентаал хайнак болгаш казактын ак баштыг инектерин хайнак уксаажыра бүтү инектерин 30 хире хуузу, хайнак болгаш улуг ак хаваннар база кемеров уксаажы хаваннар бүтү хаваннарнын 30 хуузу, аягор болгаш оон хайнак өшкүрү бүтү өшкүрүлүк 30 хуузу ээлеп турары ук ажылда четпес кичээнгейни айтып турар.

күштөлдирер

ларынга каттыжа бергеш, чиккен. Оон кол чылааган болза, бүдүрүкчүлүк чегерилгези болгаш ажылазы багай болганы-биле олар беттарынын баштайгы шынарын шыкыттыныла.

Тус черин малдын уксаажы экижирлеринде болгаш продуктуун бетириге өргөжөп чутула чутуларын бирээз болза, тарып бооза-дылганын чектижи дамчытыр өң бекит үнелг бүдүрүкчүлүк дозу-зу-биле ажылазы болур. Иччал-дара район 1960 чылда хойларын тарып боозадырыннын планын 62 хуу, инектерин — чүгүле 12,8 хуу күүсеткен. Ол чорук малдын хой-биле кызыраар чорунга чедирген. Иччалган 1960 чылда районун колхозтарында инектерин 39 хуузу, а чамалы ажы-агыйларга—35 хуузу эдержилте киребей барган. оон түнелдине районун колхозта-ры 1300 баш бызааларын чедир албай барганнар.

	1961 ч.	1962 ч.	1963 ч.	1964 ч.	1965 ч.
Хойлар	40.000	46.000	52.000	57.000	66.000
Инектер	1.050	1.600	22.000	28.000	30.000

Мыйыстыг улуг бола малдын бүгү уксаажыдылга ажылын азыр, сүтүкү утанышкын-биле чорудар-да колхозтарга болгаш совхозтарга хой болгаш хойгү сүтүгү, 450—500 кг дөңгү денниг инектерин колхоздарын тургузуунча утанышкын чорудар. Ол ажылда чорударга хой болгаш хойгү сүтүгү малдын утанышкын 3—4 хар назымал, 700—800 кг дөңгү денниг бүдүрүкчү бугаларын өскөртөп салып эскээри болгаш район иштинге өстүрүп алары чуту-ла бооп турар. Оон-биле калы өзөш болгаш хойгү өвөс сүтүгү малдын утанышкын, бүдүр-тургузуунда четпес-теринг бүдүрүкчүлүк аныгалап ыл-гаар ажылда база чорудар апар.

Байдал индиги турла-ла «Чоду-раа», «Улуг хурал» колхозтарга болгаш «Улуг-Хая» совхозта тарып боозадылганын чери чок. «Кун-ажылдын хостуу» колхозта ону чедир дерин тургуспаан бооп турар. «Чодураа» колхозтун даргазы эш Темир-өөд, «Улуг-Хая» совхозтун «СЭКП-нин XX съездин» колхозтар-нын даргалары турган эштер Белег-сей биле Туганов олар январь ай-ден ээлеп тарып боозадылгаже ки-рер бис деп мерген келгенер. Оон ужурунда Улуг-Хемин тарып бооза-дылга пунктузуна белеткен кыл-ды-биле ажылазы болур. Иччал-дара район 1960 чылда хойларын тарып боозадырыннын планын 62 хуу, инектерин — чүгүле 12,8 хуу күүсеткен. Ол чорук малдын хой-биле кызыраар чорунга чедирген. Иччалган 1960 чылда районун колхозтарында инектерин 39 хуузу, а чамалы ажы-агыйларга—35 хуузу эдержилте киребей барган. оон түнелдине районун колхозта-ры 1300 баш бызааларын чедир албай барганнар.

Ажаалданы болгаш чегерилгени база шын дүктүрүп өстүрер ажылды чорударынын аргазы-биле ук черин байдалына таарышкан симентаалчыткан инектерин хой болгаш хойгү сүтүгү колхоздарын улам сайзырайткыларын районга бот-тангырып чорудар. Ол соруга-биле районда «Кун-ажылдын хостуу» колхозта уксаажы мал ажылыннын симентаалчыткан ферманын тургу-сан. Ол ферма чык төгүтүнде 200 баш симентаалчыткан мыйыстыг бола малдыг, оон иштинде 100 инек-теринг турар планын. Ук ферма 1962 чылда 5 урелг бугаларын болгаш 10 хуажынарын районун өске ажил-агыйларына салаар. Ону күүсүдери хамыкты мурнунда бү-дүрүкчүлүк шын ажылаар, суза эдержилтени соксазыр, үчүтү шын тургузар, көрүм-чүрүмү күштөлдирер апар.

Уксаажыдылга ажылы бүтү фер-маларга шын тургузары — мал ажылыннын ажил-ишчилери оон про-дуктуулугун бедилдиң, ажы-агыйнын эконومیанын көдүрүгенине база эт, сүт болгаш дук салаар талазы-биле күрүне мурнуна алган хүдээлгезин күүсүдериңе шийттириңг ужу-лу-залыг болур.

В. КУЛАНОВ,
Кудурааның Кызылда уксаажыдылга станциязынын кол зоотехниги.

Шефчилер

№ 1 чүйн АТН-зынын коммунист күш-ажыл бригаданын кеңи-гүнери оон бир комсомолчулар бол-гаш электростанциянын 16 аныкы ажылычынары шефтер турары, Каз-Хем районун «Октябрь 30 чылы» колхозуна чоран. Кунуруза шед-деринче чурт иштинги чемшичидил-гелерин сүртүп талазы-биле кол-хозчуларга олар дуздалаан. Ийн са-мосеал-биле олар 40 тонна аныг өрөкти шөлчө сөөрткен.

Шахтёрларнын сөзү быжыг

Партиянын XXII съездинде ал-дар болдурган социалист чарыкка кирип тура Элегестин шахта өрге-делинчи дагылаары чыл планын декабрь 5-те күүсүдериң болгаш ал-дарыг съездинин ажытынар хү-нүңгө чедир пландан ажыг 7000 тонна көмүр дашты казып үндүрери хүдээлгезин. Бирги кварталдын түнелдерин ап көөрге дагылаар берген сөзүңге быжы-биле өө бо-луп турарлар. Эрткен үш айларын дүргүзүндө шахтёрлар өзөгөч бүрү-дүңде ажы норманын доктаамал ажы күүсүдип келгенер. План бузуар бирги кварталда 34 муң тонна көмүр даш казып үндүрер тур-ган олар 38491 тоннаны казып азы пландан ажыг 4491 тонна бек-дик шынарыг «кара админист» Те-рөөн чуртка бергенер.

Боттарынын алган бекдик хүдээ-лгезинин күүсүдериң чедир алыр-да шахтёрлар квартал бүртүңде пландан ажыг 2200 тонна көмүр дашты казып үндүрер ужурут тур-ганнар. Херек кырында дагылаар бирги кварталда алган хүдээлгезин ийн катан ажыг күүсеткен ол. Эрткен айларын чамдык хүнеринде дагылаар күш-ажылдын бүдү-рүкчүлүгүн 1965 чылда планнаттыг-дан денелте чедирин турганнар.

Дагылаарын күш-ажылчы улуг челишкениринин чамдык чүдө? Ол дээрге бир-ле дугайында шах-тёрларын күш-ажылчы бекдик кү-дүрүшкүндө, алган хүдээлгезин мыйыла күүсүдир дөңгү деми-селге кижи бүртүрүп сору-к-күштү болгаш бүртүрүңгө чорудуңа. Бирги кварталда шахтага план күүсетпейн турар чангыс-даа шахтёр чок болган. Күш-ажылдын бүдүрүкчүлүгүн бед-теринге шахта өргөлөгенин инженер-техниктиг ажилдакчыларыннын ор-ганизацкы ажылы бекдик денелге чорудуп турары болгаш аар ажил-дарын механикастарынын кичээн-гейин улам күштөлдиргени улуг ролду ойнал.

Шахта өргөлөгенин начальниги Леонид Иванович Березинин ре-дионализатору саналы бузуар, көмүр дашты механикамер күжү-те чадурениң аргазын бүдүрү-лөгө шийгөткөн. Ол чорук шахтёр-ларын күш-ажылдын бүдүрүкчү-лүгүн 50—60 хуу бедилериң хан-дырган болгаш ийн ай дүргүзүлө 9850 рубль түнүгү камналганы кириң.

Анык техниктер Ю. Рыбин, А. Шухов олар шахта иштинден үн-дүр сөөртүп келген көмүр дашты бүдүрүгениң чаа схеманын ажилдан кылганнар. Ол чорук шахта дашты-да ажилчыларынын күш-ажылдын бүдүрүкчүлүгүн барык ийн катан бедилген болгаш ай санында 400—500 рубль камналганы кириң турар.

Ол мыйшах мастер Ю. Д. Пашков-скийниң киргөөгө рационализатору саналы бүдүрүгөдө челишкенин шийгөткөнгө. Көмүр дашты, мала-гыл хааны өрүмөң турар үдө хой доозун үнөр болгаш шахта иштинги агаарын аажок кирээлдер. Ол өрүмөңчилериниң кадымыга хорал-дыг дээрин бедилдир. Дүрүкүлүгүндө мастер Пашковский каяк ха-ны өрүмөң турар үдө инар сугу-ну база кады дамчыларын саналдаар, оон түнелдине доозун мырнын бү-рүлгөсү апарган болгаш кая анаа-дагызындан өрүмөңчигин болган.

Дагылаар партиянын XXII съез-динде алдар кылдыр 18 муң рубль түнүгү камналганы рационализатор-жү болгаш чоргодыкчы саналдарын шийгөткөнгө кириң алыр деп

хүдээлгени алганнар. Бирги квар-талда-ла олар 12 муң рубль камнал-ганы алганнар.

Дагылаар күш-ажылчы бекдик көргүзүлгенин чедип албышаан, кү-женишкенин ажилдан турарлар. Иччалда-да чай чокшулаан тудум-на шахтада дүрөңчиг байдалар база тургустунуң көзүп турар апар-ган. Чүд дээрге, казып үндүргөн көмүр дашты алыр кижи өзөгөң турар. Ол чорук амдыгаштан-на планын өзөгөңдиринге чедирин тур-рар.

— Кастыгын көмүр дашты уду-ла сайгарып турбас болза, биске кү-рүңе чөзөң акча бербес болгай. Ич-чангаш көмүр дашты боттарыныкка мөөңип чылдырып шыдавас бис. Кызылдын албан, организация бол-гаш бүдүрүгө черлери келир чыл-ды курлавырларыннын дугайында сатыш салаа чөгүр түр — деп аш Березин чуталаан турар.

Шынап-ла шахта өргөлөгө көмүр дашты амдыгаштан-на арга-чадар-ды Минусинск хоорайга чорудуп эгелөөң. Хоорай чайгы үдө көмүр даш-биле хандырынып эгелөвөс болза, күзүн шахта бүтү хергелекчи-лерин дозуу-биле хандырып четтик-пези чутаажык.

А. ЛЕПЕШКИН.

Анык техниктериниң область стан-циязында язы-бүрү бөлүмөрдө хоорайнын хой-хөй школачылары улуг күүсүлгө-биле кичээлден турар-лар. Ол станциянын эки ажилдыг бөлүмөринин бирээзи — авиамодель-изм бөлүмүн А. С. Феофанов уду-рун турар. Анык авиомодельтер башкызынын балдыгына, тыяныгы чорунга көчүп амактар.

Ол бөлүмүнчү келитүнери уру-ларын техниктер чоргодолгозыны хоорай дегелгезинге болгаш авио-модельтериниң хоорай маргалаа-зында амдыгаштан-на белеткени бергенер.

Сөзү болгаш фотогу В. Чапайкиниң.

АРГА-ЫЯШТЫ ӨРТТӨН КАМГАЛААР

Тыва областын деңгээлениң 47 хуузу арга-мыл шылаан. Арга мыл-тын эң көрүңгү дайымы өрт бол-гай. Бойдустун ол үнелг байлаан өрттөн камгалаары чүгүле мыйш ажы-агыйларыннын ажилдакчыларынын өвөс, а бүтү чөйүнү хөзө. Сөөлгү 8 хооралары өрттөн турар үдө улуг өрттөр өскүп үнүп болур. Чы-жээ, Каз-Хем районун «Октябрь 30 чылы» колхозуна бир катан аныг өрттөгөн. Ону өкүрбейн суза са-лыканындан улам калбаргаш, ар-га-мыл өрттөң эгелөөң. Ол чүнү көргүзүп турарыл дээрге, чамдык ажилчыларын болгаш удуруткучу-ларын серемчиле чөгүлүн кээзе ажил-агыйнын чорударында ажил-гичи берип болур дээринин факты-дыр.

1960 чылда областа болгулаан өрттериниң саны нийтин-биле мур-нуку чылдарын өзөгөң болза-даа чамдык районнарда өрттөр өрткөн чылдардан харын-даа көүдөң тур-ганы денелгөөр херек. Илангыя Таңды, Чөөн-Хемчик районнары өрткөн чылды өрттөр 1958 чылда-амында барык ийн катан хой улаа болгулаан.

Болу берген өрттү өкүрбейн чы-дарып өй-шалаа албай турар таварылгалар өрткөн чылын тургу-туван. Бил-Хем районун Хут, Өк-Акса суураларын чөгүлгө болгу-лаан өрттерин ол черлерин турт-качылары өкүрбейн далаашканын түнелдине дыка улуг деңгээ-лдеринин мыйшах өрткө алысхан. Току районга өрткөн чылдын май

айда арга-мылнын өш-биле өрттөткөн таварылга илерөөң. Май 1-де байыр-дал үзүңдө өрткөлдө чоран улус-тар тайгата өрт эгелөөң эскерип калынар. Олар арга-мылнын өш-биле өрттөңкөн, ийн кижилери база кө-рүп казып тутуван.

Арга-мылны өрттөн камгалаар талазы-биле ажилдарын Шагаа-Армын мыйш ажил-агыйларын ажилдакчыларын челишкенин чө-рүдүп келген.

Өрткө улуг деңгээлге школачыларын киргелгезин денелгөөр чуту-ла. Чыжээ, Каз-Хем районун Фел-дөрва суурунда школанын өөрин-чилери колхоз ферманын чөгүл-га болган улуг өрттү өкүрбейн иден-кейлиг киргелгезин.

Киж бүтүрү аям-аргаларга өрт үнелгени эскерип казып ол дугайын мыйш ажил-агыйларын салгы-лаары азы көзө Советке тынызыр, өрттү өкүрбейн денелгөөр деп-дөрөөң алыр ужурут.

Чүгүле хой-нигитин иденкейлиг дугаламында дайыгаш мыйш ажил-агыйларын ажилдакчыларын өрткө улуг деңгээлде челишкенин чө-рүдүп болулар.

Час келген, өш-биле калы кур-гаш ситгенин ээмнерге өрт айылы белени-биле өскүп болурунун үнел келген. Киж бүтүрү өрттү болду-рбашкын баш бурунгар кемчелерин ал, арга-мылнын иштинге чө-раш өрткө улуг серемчиле күш-тедилерин.

В. ПЕТРОВ,
областын мыйш ажил-агый өргөлөгенин улуг инженер.

ПРОПАГАНДИСТЕРГЕ СУМЕ

Партия чырыдышыкынын системазынга СЭКП төөгүзүн өөренирде ону амгы үе-биле холбаштырар дугайы

(Уланчызы, Эгези № 66 «Шында»). СЭКП төөгүзүн IV эгезин өөренип турар үдө, реакциянын чылды-рында ажылын аныг аям-бүрү хө-вония ренгеттарынын болгаш де-дир төртүнчө бергенирин калча-ды шавымшыкына таваржып тур-ганын пропагандаст өңалал денел-гөөр ужурут. Ол үдө узуткачы-лар, кийгарткычылар, трөктерин болгаш өскө-даа оппортунист-чары-дыкчылар чамдык марксизм пар-тиянын сандарын, ажылын аныг-нын мурнуна ону бугартамын өрөддөп турганнар. Марксизмин дайымаар партиянын теоретиктиг үнденин болур диалектиктиг мате-риализмге калчаалым-биле халлап турганнар. Калет публицистер (Стру-ве, Бугаков), «бурган диалекти-ка» (Берлаев, Мерзевский), «бур-ган тургузукчулары» (Базаров, Бог-данов, Луначарский), мейшешчи улуткачылар, ажылын аныгын илезып чөспөң чок болурун, оон революстур теориянын узуткак ка-арын өрөддөшкөш, марксизмге улуп бир фронт болуп алгаш демис-ежи турганнар.

гейлин коммунисттик шимчөөшкенин болгаш коммунисттик партиялар-нын чангыс эвни бузар дөңг, маркс-изм-ленинизм «өредиги» бугарта-ры дөңг империализмин чачала-ар язы-бүрү аргаларын ажылдап турарын тодоргай тайылбырлаза эки.

Делегейин коммунисттик шим-чөөшкенинде амгы үдө кол айыл болза, марксизм-ленинизмден өй-талары кылгырып, пролетариаттын идеялыг чөспөң чок кылдыр дөңг өрөддөш турар ревизионизм болу-турар. Коммунисттик партиялар реви-зионистеринг ол шавымшыкынын шийттирилди-биле өйтур шалышаан, марксизм-ленинизмдин арыг турарын салгы човангыр калгалаан, боттары-нын хүдээлгенин улам сыйып кат-гыштырып турар. Бу айтырым тайылбырларга 1957 болгаш 1960 чылдарда болгулаан коммунисттик болгаш ажилчы партиаларын тө-дөөкчилеринин чөүлөд хураал-дарын, коммунисттик партияларын съездилеринин, пленумдарынын ма-териалдарын эки ажилдары чутула.

Реакциянын чылдырында масса-биле харылдазын быжыгалаар, болу-рун талазынче массаларын чаалап алыр дөңг партиянын демисенин дугайын тайылбырлап тура, бо тала-зы-биле бичим-лаа аргаларын бол-шевиктеринг ажилдап турганын чу-гаалавышаан, калгаластыр чурттар-да коммунисттик партияларыннын массалар өртүзүңгө ажилчынын херек кырында материалдарын ажил-дап тургаш, тайылбырлап көргүзөри чутула.

Бешки эгези өөренип турар үдө, илчичил айтырымын талазы-биле деленич теориянын болгаш програм-манын улуг ужу-лузалыг тайыл-бырлавышаан, бистин чуртувука национал айтырым калчаар шын шийттирилгени болгаш деленич на-ционал политикаын боттардыр дөңг Коммунисттик партиянын демис-ежиниң бүтү делегейге ужу-лу-залыг болур.

зын делгеренгей-биле көргүзөр херек. Эңилде республикаларын экон-омиктиг болгаш культуругү хөгжү-дөшкөн чектелешкенин дугайында бүтүрөңгө сан-мелөөлери Олгарыннын социалисттик Улуг рево-люциянын 43 чыл өңгө хамаар-гыштыр «Провала» соруга паралап материалдан болгаш КНО-нун Кол Ассамблеязынын XV сессиязында эш Н. С. Хрущевтун негүразын II бо-лөңдө ажилдап болур. Ол мыйшах, Совет Эңилденин составына Тыванын киргенинде бээр тыва улустун ажилдарында болуңган үнденин чарыкталарын пропагандаст көргү-зөр ужурут.

Национал айтырымын талазы-биле деленич программанын бүтү деле-гейге ужу-лузалыг тайылбырлап тура, ол программанын төп кезээ—националдарын бот баш минер өргө-шкенин дугайыңче кол кичөөңгейи салды, колония чурттарга болгаш улустарга хамаарышы эргенин тып-сыг дугайында КНО-нун Кол Ассам-блеязынын XV сессиязында Совет төдөөлдерин киргеш Декларацияны белдире ону холбаштырар херек. Амгы байдаларда национал-хосталгалыг демисениң кыларган-биле хол-баштыр нацияларын бот баш минер өргөшкенин эң чутул болуп тур-рарын чутулаалал денелгөө чөгүр.

Сөөлгү 1,5 чылдарын дүргүзүндө делегейге 1,5 миллиард ажыг кижи колониялыг күнчүлөң хосталган. Азиянын, Африканын 40 ажил чур-тары бот өргөлгө күрүсөөр кылдыр догунай берген.

Колониализмдин буурап дүжөрү чапкан чок. Иччалган «национал-хосталгалыг шимчөөшкенин күчү-дүгү таварымшыкында колониялыг күдүлүмүшкенин системанын бүтүп дүжүтүшкү—болуңган төңгүлтү ужу-лузалыг талазы-биле, социализмин делегей система-зынч тургустуңганын сөөлүңдө ийги болушкуну болуп турар — деп, Чөүлөт хураалдын Мелегелениң делегейде-биле бо айтымын холбаштырар чутула. Колония-лардыг чангаластыг чурттарын ажылы чонгарып, малаңга ажил-

чы аныглары, колониялыг дарла-дан политика-даа, экономика-даа та-лазы-биле калчыл турар болгаш колониялыгын узуруттар дөңг, коло-ния чурттарын ажылы чонгарып-биле өшөп эл-сөткөлдүг демисежин турарлар.

Национал айтырымын талазы-биле большевик партиянын теориязы болгаш программанын өөренип тур-гаш, АКШ-тын компартиязынын XVIII съездинин негүразын айты-рымын талазы-биле ажилдап кыл-ган теоретиктиг айтырым чижекке көртүсүп, бо айтырым коммунист-тик болгаш ажилчы партиаларын төдөөкчилеринин Чөүлөт хураалы-нын Мелегелениң национал буржу-азиянын ролунуң дугайында айты-ры-биле холбаштырар болур.

СЭКП төөгүзүн VI эгезин өөренирде ону амгы үе-биле холбаштыр-арын аргалары дыка улуг. Деле-гейин бирги дайымын улуг кел-ген чылдагаларын болгаш өш ха-рактери өөренип тура, ол дайымын делегейин ийги дайымы-биле ден-гөө көргүсүлөөң, оларын ийги болгаш малаңдыг чүдөлөң көргү-зөри чутула. Оон-биле кады, делегей-нин үнүк дайымын кыпыш үндүр дөңг, америк империализмге башта-ран империализмтиг күрүлгелерин белеткениң, атомнуг болгаш анаа чөгелешкенинчинин өңдөрө бүдүрүп турарын тодоргай фактылар-биле көргүзөр. Бу темга холбаштыр дай-мын болгаш тайымын айтырымга болгаш талазы-биле СЭКП-нин XX, XXI съездилеринин, коммунисттик болгаш ажилчы партиаларын төдөөкчилеринин чөүлөт хурааларын-нын марксизм-ленинизм теориятын чегерилгезин чөүлөт болгаш анаа чөгелешкенинчинин өңдөрө бүдүрүп турарын тодоргай фактылар-биле көргүзөр. Бу темга холбаштыр дай-мын болгаш тайымын айтырымга болгаш талазы-биле СЭКП-нин XX, XXI съездилеринин, коммунисттик болгаш ажилчы партиаларын төдөөкчилеринин чөүлөт хурааларын-нын марксизм-ленинизм теориятын чегерилгезин чөүлөт болгаш анаа чөгелешкенинчинин өңдөрө бүдүрүп турарын тодоргай фактылар-биле көргүзөр. Бу темга холбаштыр дай-мын болгаш тайымын айтырымга болгаш талазы-биле СЭКП-нин XX, XXI съездилеринин, коммунисттик болгаш ажилчы партиаларын төдөөкчилеринин чөүлөт хурааларын-нын марксизм-ленинизм теориятын чегерилгезин чөүлөт болгаш анаа чөгелешкенинчинин өңдөрө бүдүрүп турарын тодоргай фактылар-биле көргүзөр. Бу темга холбаштыр дай-мын болгаш тайымын айтырымга болгаш талазы-биле СЭКП-нин XX, XXI съездилеринин, коммунисттик болгаш ажилчы партиаларын төдөөкчилеринин чөүлөт хурааларын-нын марксизм-ленинизм теориятын чегерилгезин чөүлөт болгаш анаа чөгелешкенинчинин өңдөрө бүдүрүп турарын тодоргай фактылар-биле көргүзөр. Бу темга холбаштыр дай-мын болгаш тайымын айтырымга болгаш талазы-биле СЭКП-нин XX, XXI съездилеринин, коммунисттик болгаш ажилчы партиаларын төдөөкчилеринин чөүлөт хурааларын-нын марксизм-ленинизм теориятын чегерилгезин чөүлөт болгаш анаа чөгелешкенинчинин өңдөрө бүдүрүп турарын тодоргай фактылар-биле көргүзөр. Бу темга холбаштыр дай-мын болгаш тайымын айтырымга болгаш талазы-биле СЭКП-нин XX, XXI съездилеринин, коммунисттик болгаш ажилчы партиаларын төдөөкчилеринин чөүлөт хурааларын-нын марксизм-ленинизм теориятын чегерилгезин чөүлөт болгаш анаа чөгелешкенинчинин өңдөрө бүдүрүп турарын тодоргай фактылар-биле көргүзөр. Бу темга холбаштыр дай-мын болгаш тайымын айтырымга болгаш талазы-биле СЭКП-нин XX, XXI съездилеринин, коммунисттик болгаш ажилчы партиаларын төдөөкчилеринин чөүлөт хурааларын-нын марксизм-ленинизм теориятын чегерилгезин чөүлөт болгаш анаа чөгелешкенинчинин өңдөрө бүдүрүп турарын тодоргай фактылар-биле көргүзөр. Бу темга холбаштыр дай-мын болгаш тайымын айтырымга болгаш талазы-биле СЭКП-нин XX, XXI съездилеринин, коммунисттик болгаш ажилчы партиаларын төдөөкчилеринин чөүлөт хурааларын-нын марксизм-ленинизм теориятын чегерилгезин чөүлөт болгаш анаа чөгелешкенинчинин өңдөрө бүдүрүп турарын тодоргай фактылар-биле көргүзөр. Бу темга холбаштыр дай-мын болгаш тайымын айтырымга болгаш талазы-биле СЭКП-нин XX, XXI съездилеринин, коммунисттик болгаш ажилчы партиаларын төдөөкчилеринин чөүлөт хурааларын-нын марксизм-ленинизм теориятын чегерилгезин чөүлөт болгаш анаа чөгелешкенинчинин өңдөрө бүдүрүп турарын тодоргай фактылар-биле көргүзөр. Бу темга холбаштыр дай-мын болгаш тайымын айтырымга болгаш талазы-биле СЭКП-нин XX, XXI съездилеринин, коммунисттик болгаш ажилчы партиаларын төдөөкчилеринин чөүлөт хурааларын-нын марксизм-ленинизм теориятын чегерилгезин чөүлөт болгаш анаа чөгелешкенинчинин өңдөрө бүдүрүп турарын тодоргай фактылар-биле көргүзөр. Бу темга холбаштыр дай-мын болгаш тайымын айтырымга болгаш талазы-биле СЭКП-нин XX, XXI съездилеринин, коммунисттик болгаш ажилчы партиаларын төдөөкчилеринин чөүлөт хурааларын-нын марксизм-ленинизм теориятын чегерилгезин чөүлөт болгаш анаа чөгелешкенинчинин өңдөрө бүдүрүп турарын тодоргай фактылар-биле көргүзөр. Бу темга холбаштыр дай-мын болгаш тайымын айтырымга болгаш талазы-биле СЭКП-нин XX, XXI съездилеринин, коммунисттик болгаш ажилчы партиаларын төдөөкчилеринин чөүлөт хурааларын-нын марксизм-ленинизм теориятын чегерилгезин чөүлөт болгаш анаа чөгелешкенинчинин өңдөрө бүдүрүп турарын тодоргай фактылар-биле көргүзөр. Бу темга холбаштыр дай-мын болгаш тайымын айтырымга болгаш талазы-биле СЭКП-нин XX, XXI съездилеринин, коммунисттик болгаш ажилчы партиаларын төдөөкчилеринин чөүлөт хурааларын-нын марксизм-ленинизм теориятын чегерилгезин чөүлөт болгаш анаа чөгелешкенинчинин өңдөрө бүдүрүп турарын тодоргай фактылар-биле көргүзөр. Бу темга холбаштыр дай-мын болгаш тайымын айтырымга болгаш талазы-биле СЭКП-нин XX, XXI съездилеринин, коммунисттик болгаш ажилчы партиаларын төдөөкчилеринин чөүлөт хурааларын-нын марксизм-ленинизм теориятын чегерилгезин чөүлөт болгаш анаа чөгелешкенинчинин өңдөрө бүдүрүп турарын тодоргай фактылар-биле көргүзөр. Бу темга холбаштыр дай-мын болгаш тайымын айтырымга болгаш талазы-биле СЭКП-нин XX, XXI съездилеринин, коммунисттик болгаш ажилчы партиаларын төдөөкчилеринин чөүлөт хурааларын-нын марксизм-ленинизм теориятын чегерилгезин чөүлөт болгаш анаа чөгелешкенинчинин өңдөрө бүдүрүп турарын тодоргай фактылар-биле көргүзөр. Бу темга холбашты

А. А. Громьконун Нью-Йорктан үнүпкени

Нью-Йорктан үнүпкени

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Кол Ассамблеянын XV сессиясынын ийги кезонго Совет Эволюциянын төлөөлөрүн баштап чоран ССРЭ-нин даштыкы керектер министр А. А. Громько март 31-нч кезондо Нью-Йорктан Москвага ужулуп үнө деп турган, парлалга төлөөлөрдүн өңү мөөн алаанда меделели кылган: Нью-Йорктан үнүп чорун тура, мөөн алаанда чууагерге иделели илдердиксөөр-дир: XV сессиянын баштайгы кезонго дыка хей күрүндөшөрүн баштайгы киришкен болгон ол сессия улаустар аразынын дүшүктүрүт чорун чымчалдырын болгон тайбынын база хамаарышпас национал бот догунаашкынын алдында улаустарын эргелерин хамыраарынын керекке болууну үрүтүндөй салымшыкынын кишер дээринге иделеп кааксап тур мен.

КНО болза чүтле даштынды өңүрге улаустар аразынын организацион кылдыр көстүр эвес, харына херек кырында улаустар аразынын калы ажылдажылганын болза бүтү-ниитинин тайбынын быжылаарынын эрге-ажыктарын барымдалаар организацион болур ужурул деп Совет чазак көрүп турар. Оң ужурунда КНО-нун тургузуун делегейде болуулаа ыныг эскерликшиканго дүштүр эле кылырын талам-биле Совет чазактын туружу күштүг хөвөр артар дээрин хамыктын мурунда меделелге сеп тур мен. Кол Ассамблеянын хурадында Совет чазактын башкынын Н. С. Хрущевтин чува туталзынын өрткөн чыдын сентябрьда бээр өрткөн ай бургуу-ле КНО-нун тургузуу шын эгелер-биле эле тургузуу санал болза улам-ла шыгыны болуп кел чорутуру болгон оң шиптирлдерин сонгааралды чорук чүтле КНО-ну кошпалар, оң ат-алдарын куудалды дээрин херечиле турар.

КНО-нун чингиле секретарын болган ол абдан-хүдөөлүн күтүсүп турар Хаммаршельдин Совет чазак канчаар көрүп турарын дөс мөөн мурунда болууну меделелден шыкын ыныг байдал-биле эштежин олардын күзөйөн турар. Амгы феде делегейе турун турар күрүндөшөрүн үч кол бүтүндөй кишер колдөштүг орган-биле чингиле секретарынын кара чазаксап башкаар эргелер солтур дугайында Совет чазактын саналы хөстүг өрүктү чешип алган, ызыңаган шыкын чорук тилээр болгон бол хунерле бистин саналымысты ам-даа долзуу-биле леткывей турар күрүндөшөрүн шыкына деле көргөн, ону аммыраула дүргөн-ле буттаншырын эргежок чуугалзын билеп көрлөр дээринге иделеп турар бис.

Чесегеленишканын дүжүренинге хамаарышкан айтырылгар таламзы медаларга санал-оңал солчушунары ССРЭ-нин болган АКШ-тын

төлөөлөрүн аразында Кол Ассамблеянын XV сессиясынын ийги кезонго уезинде болдуган. Бо таламзы-биле дугун Бирги комитетке мен, ССРЭ-нин төлөөлөрүнүн башкыны болганымда база дээрги Стивенсон, АКШ-тын төлөөлөрүнүн башкыны болганда меделелер кылган болгай бис. Мычангаш маза ол темага холбаштар чува чугаалаары артык болуп турар-дыр. Чүтле мындыг чуудуу база катан оңалган меделелесеп каан тур мен: Совет чазак болза бүтү совет улаус мыкшап бүтү делегейин улаустарынын эрге-ажыктарын, хөжүлдөшүн эрге-ажыктарын барымдалаар, Chesegelenishkанын өндөрө бүдүрерин соксадыр эргежок чугула деп санап турар. Chesegelenishkанын өндөрө бүдүрөр чорук Chesegelenishkанын өңүргө хөвөрлөрүнн дагаандыр чыгынган курлардарында ракетанын болгон аярулуг бомбаларын чаз-чаз болуктерин немештар чып турар болгай. Амгы феде долу күжү-биле ажылдап турар шериг бүтүрдүгелерин чок кылын үрээр дөш Совет Эвилели демисежип турар. Ярулут дайыны кыжанышкынын болган Chesegelenishkанын айлар-бээр уржуктарында кижилерелетинин хостаарынын уези шагдала келген. Оң дүргө-ле боттаншырган тулум-ча Chesegelenishkанын бүтү-ниити болгон бурду дүжүренин дугайында дугурулаа база-ла дүргөн ажылдагынын, бүтү-ле күрүндөшөрү, делегейин бүтү улаустарына улам эки болур. Бистин уезин айтырылгарынын айтырын болур—Chesegelenishkанын дүжүренин айтырын шиптирлдеринге Совет чазак болууну таламзыдан мөөн сонгаар-лаа бүтү талам-биле Демисежип кылырынга түженишканын харамнамас.

КНО-нун Кол Ассамблеянын XV сессиясынын ийги чартымын ажылдынын дугайында чугаалаар дие, Конго Республикада байлалдын дугайында айтырыга доктары чуугула. Ол айтырыгы Кол Ассамблеянын боттуу-биле көрүп чугаалаашканына сеткил хамыкшынын совет төлөөлөр илереди турар. Ол айтырыгын мычар көөр чорукча шуптула таарымаан. КНО-нун чоругу шиптирлдерин даандырын турары мыкшап Конго Республиканын политика таламзы-биле хамаарышпас болза демисежип таламзы-биле болун турарын—чүтле чангыс ону Совет Эвилели күстүр турар. Оң чеди алдыра бирги эзегде Конго Республиканыга уду агресиянын соксадыр болгон бүтү-ле белги шеригдин база белги кижилерин Конгодан оодалышышкы чокча үндүр херек. Конгода байлалды экижилеринге эргежок чугула деп санап

турары өскө-даа хөмчөгелерин Кол Ассамблеянын пленарлыг хурадында кылган бистин меделелинде айтырылган болгай. Эң мылгыны, Конго Республиканын парламентариянын оңал чокка ажылдап киреринге болган Антан Гизенганын баштап турары дүрүм суугаар чазактын болууну ажылдаарын боттадырыныга шиптирлдеринн ботлуурбас чуулдерин хандырган турар ужурулут.

Конгога колониялдыг тергилдешканын катан тургузарын күстүр турарынын ажылдап кылган планнарын, Конгоду кезек-кезек кылдыр сандардырынын планнарын боттадырынын ботлуурбасы амгы феде оңза чуугула. Боттарынын хосталганын болган национал хамаарышпас чорун камгалап турар улаустарын база күрүндөшөрүнн деткөн шуптум Конгода байдал дугайында совет сандары илереткен, мычангаш мөөн мөөн сонгаар-лаа боттарыныстын ол шуптумусту быжым-биле, чайгышын чокка деткир апар бис.

Бистин көрүп турарымын болза Кол Ассамблеянын XV сессиясы колония улаустарга болган чурттарга хамаарышпас чорукту тыпысырынга хамаарышкан айтырылгарын көөрү-нүч уезинде эки чуулдерин кылган болуп турар. Совет чазактын мурунундан оң башкынын Н. С. Хрущевтин—бузар-бак колониялдыг системаны бурчуу-биле, шупту уузуктарынын дугайында тургускан айтырыгын—амыдралдын болууну негелдөш деп чүвени Кол Ассамблеянын, өң-биле калы оң комитеттеринин кылган турар ажылдары көргүзүп турар-дыр. Чөгум-ла шак оң улаустарын ол чорук боттарынын хосталганын дөш демисежип турар улаустарын сергеткен болган оларын улуг көдүрүтүшкүчү болдуган. Оң-биле калы колониялдыг күрүндөшөрүн КНО-нун шиптирлдерин күсөйерин мыркта-ла күзөйөн турар дээрин утпас ужурул бис, мычангаш өң мылгыны ол-ла Конгода, Анголада, Муруну-Барын Африкада байлалдыр ол дугайын биске сагынырып турар болгай. Амгы феде соулга болза колония чурттарга болган улаустарга хамаарышпас чорукту тыпысырынг дугайында КНО-нун Кол Ассамблеянын XV сессиясынын үндүргөн декларациянда айтыкан улуг принциптерин болган негелделерин туулунга чедирер, өң мыска хуусаада боттадыры болур.

Ам-даа чамалык чуугула айтырылгарын чугаалаашкы дээр ужурулут Кол Ассамблеянын XV сессиясынын сондо: бо сессия болза күрүндөшөрү аразында харылаашканын болгон боттарын билчиринин таламзы-биле, улаустар аразында калы ажылдажылганын хөжүлдөшөрүн болган тайбынын быжылаарына уезин ажылды кылган-дыр деп чугаалаашканын болза дыка-ла эки болур ийги.

Байрылг чагаанда оң мылч чугаалап турары болза, 1960 чылдын ноябрда Москвага болган Чөвүлө хурал делегейин коммунисттик шимчөшканын сырын каттышканын көргүсөк болган оң мөөн сонгааргы тилдөлөгелерин марксиччел айдилгы дайчы программанын айдилгы кылган. Пролетарык интернационализациянын улуг хөвөргө бердинген Великобританиянын Коммунисттик партиясы ревизионизмге уду, а ол мыкшап догматизмге болган септакчы чорукча уду, марксизм-ленинизмдин принциптеринге делегейин коммунисттик шимчөшканын улам сырын каттыжары дөш чайгышын чокка демисежип турар.

Партийн хурааленин улам ынай өстүренин болган быжылаарынын хөвөргө, билиг төрөлөгеленин өң-не чырыктыгы идеалдарын—тайбынын, депшлетенин болган социализмдин идеалдарын чеди алмыр дөш демисежип чаз-чаз чедишкенин чеди алмыр байрылг чагаланын түнелде СЭКП ТК англ коммунистерге күзеп турар.

Сьездин делегаттары СЭКП ТК-нын чедирген байрыны бут кырынга туртулган келеш, динимтик адыш чазашканын-биле хулаш алган.

Оң дарызында эш Ильячев совет сурагыч сукулугу Томскийн кылганы Владимир Ильич Ленинн хөвөр-туруун Великобританиянын Коммунисттик партиясынын XVII сьездиндегелек кылдыр СЭКП ТК-нын өмүрөзиден дамчышп бөөрге, олдурушканар изиг алыш чазашканын-биле ону хулаш алган.

Хурады даргаалан Палм Дат у белекти хулаш алдышкан, акы-лунманын белек, байрылг чагазы дөш, СЭКП-ге өөрүп четтиргени илгерилеэн.

Чехословакиянын Социалистг Республикасы. Найырал деп атты нефть дамчылар хөвөлдөшөрү салыр өңгарын кастырып чүтүр. Фото Ф. Ноцаннын. (ЧТА).

Австриянын Коммунистг партиясынын XVIII сьездизи

ВЕНА. (СЭТА). Апрель 1-ле Австриянын Коммунистг партиясынын XVIII сьездин ажыгынган.

Партиянын бүтү чер-чер организацларында сонгуттурган делегаттар сьездинин ажыгына киржин тувар. Коммунистг болган ажылдын 18 акы-лунма партиялары—СРЭ-нин, Кыдат Улаус Республиканын, Чехословакиянын, Көрей Улаусун, Демократг Республиканын, Польшанын, Болгариянын, Венгриянын, Индонезиянын болган өскө-лаа чамалык чурттарын коммунистг болган ажылдык партияларынын төлөөлөрү сьездине аалчылар болуп олзуруп турарлар.

АКШ-нин үндөлөгелеринин бирөөзүн АКШ ТК-нын Политбюро-нун кижигуну Фридриг Хексман сьездине ажыгынган.

«Политиктик байдал болган партиянын демиселинин сорулгаларынын дугайында» АКШ ТК-нын отчөд илеткени АКШ ТК-нын даргазы Иоганн Колленг кылган.

Бистер бо сьездин чуртун ажылчы агызынын болган бүтү ажылчы чонварынын демиселинге чаз айтылган берген турар болган бистин партияныстын аммыраалыгына база хөжүлдөшөрү эргилешип чүтү болдурууна быжым-биле шиптирлди бис деп И. Колленг меделген. Ол чүтүк болган бүтүрел фактыларга дүгүзүлгенин. Сөөлү айларын дүгүзүлгө АКШ-нин хурааленинге 4 муң чаз кижигунер кирген.

Делегей айтырылгарынын дугайы чугаалап турган, И. Колленгтин меделгени болза, Chesegelenishkанын бүтү-ниити болгон бурду дүжүренин дугайында Совет чазактын инцидентивазы бүтү делегейге төгүлүтүлүтүрүлүшү. Ол саналда болза, Chesegelenishkанын өндөрө бүдүрерин үргүзгөнин улуг массаларын хостаар дөш, үр тайбынын чаалап алдыр дөш демиселдин бузулуг-ла чөпсө болган.

Болууну илеткеленин хей кезинде И. Колленг Австриянын нейтралитетинин төгүлүтү шиптирлдеринге үндөшүрүлгө, партия болза Австриянын социализмге кирер ортуун дугайында программалыг чуулдерин ажылдап кылган. Ол чуулдерде Австриянын капитализмден социализмге тайбын өрүк-биле шилчип болурууну дугайын айтып турар.

Коммунистг болган ажылдын партияларынын төлөөлөрдөрүнүн Москвага болган Чөвүлө хураалынын төгүлүтүтүрүлгө улаустарынын боттоо-бузарына Н. С. Хрущев болза социализм боттуг чугула аларган чөрдө тайбынын чөпш тайбын кола-хөлбө догунаашканын идеаларын тилдөлөгө чеди алган дээр дугайында фактыларын хей-хей кижилерин меделелинге чедирген. Ол чорук бистин чуртуну нейтралитетин быжылаарында дөгүм болган. Эш Н. С. Хрущевтин чоранын-биле холбаштар бистин партиянын организациалары Совет Эвилели-биле нейтралитет илезым массаларын иштинге негелдөөр таламзы-биле улуг ажылды чоруткан. СЭКП-нин XX сьездининин төгүлүтү шиптирлдеринге үндөшүрүлгө, партия болза Австриянын социализмге кирер ортуун дугайында программалыг чуулдерин ажылдап кылган. Ол чуулдерде Австриянын капитализмден социализмге тайбын өрүк-биле шилчип болурууну дугайын айтып турар.

Эш Н. С. Хрущевтин Австрияга чоранын Австриянын аммыраалыгына улуг политиктик болушкун болган деп И. Колленг меделген. Болууну чугаалаашканы Н. С. Хрущев болза социализм боттуг чугула аларган чөрдө тайбынын чөпш тайбын кола-хөлбө догунаашканын идеаларын тилдөлөгө чеди алган дээр дугайында фактыларын хей-хей кижилерин меделелинге чедирген. Ол чорук бистин чуртуну нейтралитетин быжылаарында дөгүм болган. Эш Н. С. Хрущевтин чоранын-биле холбаштар бистин партиянын организациалары Совет Эвилели-биле нейтралитет илезым массаларын иштинге негелдөөр таламзы-биле улуг ажылды чоруткан. СЭКП-нин XX сьездининин төгүлүтү шиптирлдеринге үндөшүрүлгө, партия болза Австриянын социализмге кирер ортуун дугайында программалыг чуулдерин ажылдап кылган. Ол чуулдерде Австриянын капитализмден социализмге тайбын өрүк-биле шилчип болурууну дугайын айтып турар.

Эш Н. С. Хрущевтин Австрияга чоранын Австриянын аммыраалыгына улуг политиктик болушкун болган деп И. Колленг меделген. Болууну чугаалаашканы Н. С. Хрущев болза социализм боттуг чугула аларган чөрдө тайбынын чөпш тайбын кола-хөлбө догунаашканын идеаларын тилдөлөгө чеди алган дээр дугайында фактыларын хей-хей кижилерин меделелинге чедирген. Ол чорук бистин чуртуну нейтралитетин быжылаарында дөгүм болган. Эш Н. С. Хрущевтин чоранын-биле холбаштар бистин партиянын организациалары Совет Эвилели-биле нейтралитет илезым массаларын иштинге негелдөөр таламзы-биле улуг ажылды чоруткан. СЭКП-нин XX сьездининин төгүлүтү шиптирлдеринге үндөшүрүлгө, партия болза Австриянын социализмге кирер ортуун дугайында программалыг чуулдерин ажылдап кылган. Ол чуулдерде Австриянын капитализмден социализмге тайбын өрүк-биле шилчип болурууну дугайын айтып турар.

Эш Н. С. Хрущевтин Австрияга чоранын Австриянын аммыраалыгына улуг политиктик болушкун болган деп И. Колленг меделген. Болууну чугаалаашканы Н. С. Хрущев болза социализм боттуг чугула аларган чөрдө тайбынын чөпш тайбын кола-хөлбө догунаашканын идеаларын тилдөлөгө чеди алган дээр дугайында фактыларын хей-хей кижилерин меделелинге чедирген. Ол чорук бистин чуртуну нейтралитетин быжылаарында дөгүм болган. Эш Н. С. Хрущевтин чоранын-биле холбаштар бистин партиянын организациалары Совет Эвилели-биле нейтралитет илезым массаларын иштинге негелдөөр таламзы-биле улуг ажылды чоруткан. СЭКП-нин XX сьездининин төгүлүтү шиптирлдеринге үндөшүрүлгө, партия болза Австриянын социализмге кирер ортуун дугайында программалыг чуулдерин ажылдап кылган. Ол чуулдерде Австриянын капитализмден социализмге тайбын өрүк-биле шилчип болурууну дугайын айтып турар.

Эш Н. С. Хрущевтин Австрияга чоранын Австриянын аммыраалыгына улуг политиктик болушкун болган деп И. Колленг меделген. Болууну чугаалаашканы Н. С. Хрущев болза социализм боттуг чугула аларган чөрдө тайбынын чөпш тайбын кола-хөлбө догунаашканын идеаларын тилдөлөгө чеди алган дээр дугайында фактыларын хей-хей кижилерин меделелинге чедирген. Ол чорук бистин чуртуну нейтралитетин быжылаарында дөгүм болган. Эш Н. С. Хрущевтин чоранын-биле холбаштар бистин партиянын организациалары Совет Эвилели-биле нейтралитет илезым массаларын иштинге негелдөөр таламзы-биле улуг ажылды чоруткан. СЭКП-нин XX сьездининин төгүлүтү шиптирлдеринге үндөшүрүлгө, партия болза Австриянын социализмге кирер ортуун дугайында программалыг чуулдерин ажылдап кылган. Ол чуулдерде Австриянын капитализмден социализмге тайбын өрүк-биле шилчип болурууну дугайын айтып турар.

Эш Н. С. Хрущевтин Австрияга чоранын Австриянын аммыраалыгына улуг политиктик болушкун болган деп И. Колленг меделген. Болууну чугаалаашканы Н. С. Хрущев болза социализм боттуг чугула аларган чөрдө тайбынын чөпш тайбын кола-хөлбө догунаашканын идеаларын тилдөлөгө чеди алган дээр дугайында фактыларын хей-хей кижилерин меделелинге чедирген. Ол чорук бистин чуртуну нейтралитетин быжылаарында дөгүм болган. Эш Н. С. Хрущевтин чоранын-биле холбаштар бистин партиянын организациалары Совет Эвилели-биле нейтралитет илезым массаларын иштинге негелдөөр таламзы-биле улуг ажылды чоруткан. СЭКП-нин XX сьездининин төгүлүтү шиптирлдеринге үндөшүрүлгө, партия болза Австриянын социализмге кирер ортуун дугайында программалыг чуулдерин ажылдап кылган. Ол чуулдерде Австриянын капитализмден социализмге тайбын өрүк-биле шилчип болурууну дугайын айтып турар.

Эш Н. С. Хрущевтин Австрияга чоранын Австриянын аммыраалыгына улуг политиктик болушкун болган деп И. Колленг меделген. Болууну чугаалаашканы Н. С. Хрущев болза социализм боттуг чугула аларган чөрдө тайбынын чөпш тайбын кола-хөлбө догунаашканын идеаларын тилдөлөгө чеди алган дээр дугайында фактыларын хей-хей кижилерин меделелинге чедирген. Ол чорук бистин чуртуну нейтралитетин быжылаарында дөгүм болган. Эш Н. С. Хрущевтин чоранын-биле холбаштар бистин партиянын организациалары Совет Эвилели-биле нейтралитет илезым массаларын иштинге негелдөөр таламзы-биле улуг ажылды чоруткан. СЭКП-нин XX сьездининин төгүлүтү шиптирлдеринге үндөшүрүлгө, партия болза Австриянын социализмге кирер ортуун дугайында программалыг чуулдерин ажылдап кылган. Ол чуулдерде Австриянын капитализмден социализмге тайбын өрүк-биле шилчип болурууну дугайын айтып турар.

Эш Н. С. Хрущевтин Австрияга чоранын Австриянын аммыраалыгына улуг политиктик болушкун болган деп И. Колленг меделген. Болууну чугаалаашканы Н. С. Хрущев болза социализм боттуг чугула аларган чөрдө тайбынын чөпш тайбын кола-хөлбө догунаашканын идеаларын тилдөлөгө чеди алган дээр дугайында фактыларын хей-хей кижилерин меделелинге чедирген. Ол чорук бистин чуртуну нейтралитетин быжылаарында дөгүм болган. Эш Н. С. Хрущевтин чоранын-биле холбаштар бистин партиянын организациалары Совет Эвилели-биле нейтралитет илезым массаларын иштинге негелдөөр таламзы-биле улуг ажылды чоруткан. СЭКП-нин XX сьездининин төгүлүтү шиптирлдеринге үндөшүрүлгө, партия болза Австриянын социализмге кирер ортуун дугайында программалыг чуулдерин ажылдап кылган. Ол чуулдерде Австриянын капитализмден социализмге тайбын өрүк-биле шилчип болурууну дугайын айтып турар.

ДЕЛЕГЕЙГЕ БИРГИ ЧЕР ДЭЭШ

Хөд-шымыраа өвүнү каш түс чылдар мурунда Индияга ты-ылган. Ол өртөн чоругу тараа-тараа делегейин бүтү диттеринге негелдөөр болган сая-сая кижилерин мыкшап өвүнү аларган. Эге баштай ойнап турганмын амгы уезин шымыраанын кө-жүдө чамык өскерилгелер бар-даа болза, өвүнүн кол сорулганы бөөсөй хөвөр артыган.

Амгы-амгы чурттарга салыштып дөш шымыраачылар тыптып үнүп тура-лаа, үр-ле үе иштинде делегейге өң-не шымыр дөш шымыраачыны тывар маргалдаа чоруттумайн келген. Чүтле 1886 чылда ол феде Европада шымыр дөш шымыраачыларын аразындап шыларар үген В. Стейницке (Чехословакия) хөд-шымыраа таламзы-биле делегей чемпиону деп атты тымыскал. Өртөн эгелеш, ол атты чаалап алдыр дөш улуг-улуг шымыраа маргалдааларын чорутуп эгелеш.

Өвүнү шак барымдалаап ойнаарынын чаз дүрүмү база чогааткан. Ол дүрүм суугаар шымыраачы кижилер 2 шак 30 минута иштинде 40 көштү кылган турар ужурулут, бир эвес ол уезин иштинде чогтуу санын көжүрү кылды четтикчир болза, оң уттурган деп санап болур. Ол дүрүмү үндүренин мурунда ойнакчылар холдуу-лаа чангыс салгыны улай ойнап турганар. Харын чамалыкта маргалдаа уезинде чангыс салгыта ойнап ойнап ийи кижилер төнгөшөндө сандаларына удуу калгылар, өтүп келген, база ол-ла салгыны улай көжүр турган таварылгалар бар.

Баштайгы чемпионунун сөөдүнү Э. Ласкер, Х. Капабланка, А. Алехин, М. Эйве, М. Ботвинник, В. Смыслов болган Таль олар дөш атты алдыр арталык болганар. Оларын аразында Э. Ласкер өң-не үр уезе—чөрий чеди чыл иштинде чемпионат келген, а В. Смыслов өң-не мыска—чүтле бир чылда чемпион-наан.

Совет шымыраачыларын делегей чемпиону атты бир дугарында гроссмейстер М. Ботвинник 1948 чылда чаалап алган. Бүтү делегейин хөд-шымыраа Федерациянын уставын суугаар үш чыл болган-ла бир шыларар үген шымыраачы чемпионунын алдын хулап, оң-биле 24 салгыны кылдыр. Ботвинник ол алдын төс чыл иштинде кыма-даа берейн камгалап келген, 1957 чылда со-

вет гроссмейстер В. Смысловка алышкан. Чуура суугаар, алдын алышкан чемпион кижилер уттурган сондо, бир чыл өрткөндө чаз чемпион-биле улук неген, салыр эргеси бар. Ону барымдалаап, Ботвинник Смыслов-биле 1958 чылда база катан салган. Смысловту уткаш, чемпион атты база катан болууга аргы болган.

Өртөн чыдын Ботвинник анык гроссмейстер Михаил Тальга уттурган, болууну чемпионаттын алдын дугаар чарлар ужура таварышкан. Өртөн бөөр чыл чөкшүзүл берген. Бо чылдын маарт айын ортандан эгелен Москванын эстрады театры шымыраа көрүчүлөрү-биле меделда үш катан шымыр дөш турар аларган. Улук негелдөөр салгы эгелеш. Билет четкейи барган кижилер эжик аксында үр-ле кайдым, «Силерде артык билет чок ирги бээр?»—деп, бот-боттарындап айтыржин басып туруулар.

Театрнын улуг сеназынын өртүзүндө шымыраалыг стол, оң ол-бо таламзында шымыраачыларын кылган көштерин көргүзүр улуг шымыраалыг хөвөр бар. Шымыраачыларын арай мыкшап уези стол артында маргалдаанын кол арбитрин швей гроссмейстер Г. Штадберг, оң дузалыгынын англи мастер Г. Голембек болган ойнап турар гроссмейстерлерин секунтаптары олдурганар.

Өвүн уезинде театр иштинде дааш шымыр, чугаа үндүренин хөрүп каан. Мычана-да оңн нарынды берген феде көрүчүлөр аразында кош маргалдап шуугаа бөөлөр, а салгычыларын кайы бирөөн чараш көш кылмын болза, ханын-лаа алдын таскай бөөлөр, Мычан суулаарын киржилегеи-биле чуртуму катан тургузуу апар.

Көрүчүлөрүн хей кезин ийи чарлы берген: бир чамалык Тальдин таламзында анаа улугу күзеп турар, өскө чартык Ботвинниктин таламзында оң тилеп алдыр хураалар. Чүтле каш салгыны кижилер: «камаан бе, каймы-лаа шүтүлө совет шымыраачылар мыкшакал» дидир. Шымыр-лаа кым хөд-шымыраачы делегей чемпиону болу дээрин амдызында үе өзөгөштер берге, ол чүтле апрелдин төнүштү, майдын эге уезинде билдире бөөр.

В. МОНГУШ, МКУ-нун журналистика факультетинин студентизи.

ССРЭ-нин бүт бөмбүүнүн Федерациязынын Чөвүлелинин пленуму

МОСКВА, апрель 3. (СЭТА). Бистин бүтүрүтүсү бар миллион 600 муң бүт бөмбүчүлөрү саналтынмып турар. Оң иштинде 170 муңу разрадылгар. Профвеледин «Трудомы резервы», «Динамо», спорт иштинде болган Совет Армиянын күш-культура организациалары бүт бөмбүчүлөрү болурууну таламзы-биле элөөн чедишкенин чеди алган. Анык бүт бөмбүчүлөрүнүн массалыг маргалдаамы чыл бүтүрүлө-көвүдөп турар.

ССРЭ-нин бүт бөмбүүнүн Федерациянын чөвүлелинин пленумунга Федерациянын даргазы спортун алдуур мастер В. А. Гранаткин болууну өтчөттүг илеткелдинге ол бүтү чедишкенин дугайын чугаалаашкан.

Келе суураарда бүт бөмбүчүлөрү улам-ла өзүп, эки дериттинген күш-культура баазалыг болуп турар.

Чижэ, РОФСР-нин «Урожай» спорт иштиндеги 8.500 болган Украинанын «Калосиния» спорт иштиндеги бүт бөмбүчү ойнаар 6.500 шаларыг болуп турар. Бүт бөмбүчүлөрү командаларын Краснодар крайнын советчөк, колхоз бүтүрүтүндө тургусуулан.

ССРЭ-нин бүт бөмбүүнүн Федерациянын чөвүлелинин пленуму болууну ажылын уламчылап турар.

Редакторнун хүлээлгезин нуусөдип турар Д. О. БЕГЗИ.

Великобританиянын Коммунистг партиясынын XXVII сьездинде

ЛОНДОН. (СЭТА). Великобританиянын Коммунистг партиясынын XX